

زین تقداری که به بنگاله می رود

خوز نامه

شکر گلشن شوندر طویان هند

دانشگاه شهید چمران اهواز

خبر نامه پانزدهمین گردهمایی بین المللی انجمن ترویج زبان و ادب فارسی

۲۸ بهمن تا ۷ اسفند ماه ۱۳۹۹

شماره سوم

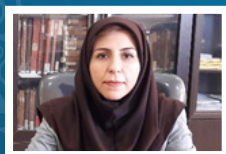
کارگاه یکم

موضوع: آموزش مجازی زبان فارسی

پنج شنبه: ۳۰ بهمن ماه

ساعت: ۱۰ تا ۱۲

دبیر نشست:
دکتر زینب افضلی

دکتر زینب افضلی، عضو انجمن ترویج زبان و ادب فارسی و دبیر کارگاه یکم نخست مدرسان کارگاه را معرفی کردند و در پایان با اشاره به مهم ترین مطالب و راهکارهای ارائه شده در دو کارگاه، مباحث طرح شده را جمع بندی نمودند.

بختیاری مستندات و استدلال های خود را در اثبات این که زبان فارسی یک زبان دو زبانه است، برای مخاطبان ارائه نمود.

در گذر از بخش اول کارگاه به بخش آموزش زبان فارسی و در تحلیل گونه گفتاری زبان، براین نکته تأکید شد که متون نمایشی دوره قاجار در اواخر قرن نوزدهم نقش مهمی در آموزش فارسی گفتاری به غیر فارسی زبانان داشته اند. مدرس کارگاه، متن نمایشنامه «استاد نوروز پینه دوز» اثر احمد کمال الوزرا را معرفی کرد که متعلق به دوران مشروطه است و گونه گفتاری زبان فارسی برای اولین بار در آن مکتوب شده است؛ علاوه براین، از شاعرانی یاد کرد که به زبان گفتاری شعر

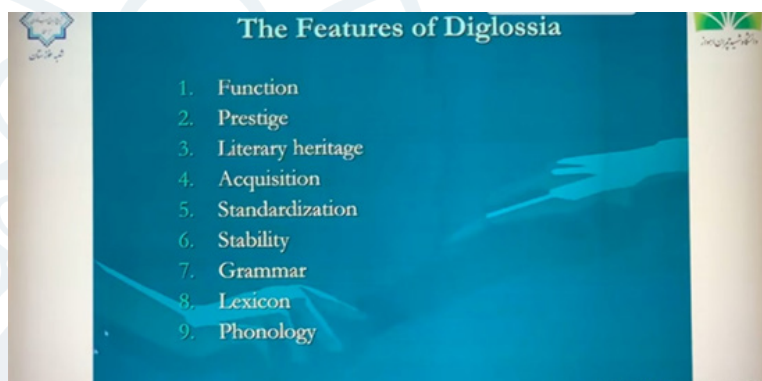
دکتر بهروز محمودی بختیاری
دانشیار دانشگاه تهران
«آموزش گونه گفتاری زبان فارسی»

ثابت گفتاری و نوشتاری نیز دارد؛ گونه نوشتاری معمولاً برای افراد تحصیل کرده تر و در فضاهای رسمی تر به کار می رود و گونه گفتاری در روابط روزمره خود را نشان می دهد؛ عربی اولین زبانی بود که فرگوسن به عنوان دو زبان گونه ای معرفی کرد، پس از آن زبان های یونانی کلاسیک و بنگالی نیز در این گروه شمرده شدند، اما زبان انگلیسی چنین نیست.

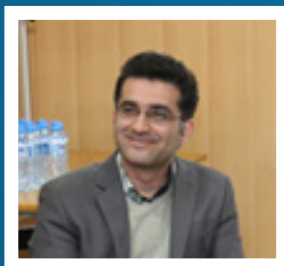
دکتر محمودی درباره ویژگی های دو زبان گونه ای سخن گفت و به سه سوء تفاهم در این حوزه پاسخ داد: ۱. گونه گفتاری با زبان کوچه و بازار یکسان نیست. ۲. الزاماً گونه نوشتاری زبان، صورت مؤدبانه تر زبان و گونه گفتاری، صورت بی ادبانه تر زبان نیست. ۳. مقوله دو زبان گونه ای (DIGLOSSIA) با مقوله دو زبان گونگی (BILINGUALISM) بسیار متفاوت است؛ دو زبان گونه ای مربوط به یک زبان است؛ برای نمونه، عربی گفتاری و نوشتاری در مصر؛ حال آن که دو زبان گونگی مربوط به دو زبان است؛ برای نمونه، روسی و فارسی در تاجیکستان. از پرسش های اساسی کارگاه این بود: آیا زبان فارسی یک زبان دو زبان گونه است یا خیر؟

در ادامه کارگاه دکتر محمودی

دکتر محمودی بختیاری، دانشیار دانشگاه تهران، بیش از ده ها کتاب تألیف و ترجمه کرده است. مقالات ایشان هم در نشریات بین المللی و هم در نشریات داخلی به چاپ رسیده است. ایشان جوایز و افتخاراتی هم از جمله: «مؤلف برتر مقالات بین المللی، ملی، جشنواره بین الملل دانشگاه تهران در سال ۱۳۹۲ و پژوهشگر برجسته دانشگاه، ملی، جشنواره پژوهش دانشگاه تهران در سال ۱۳۹۳» را کسب کرده اند. دکتر محمودی بختیاری در این نشست که به موضوع آموزش گونه گفتاری زبان فارسی اختصاص داشت، به فراوانی میراث ادبی گونه نوشتاری نسبت به زبان گفتاری اشاره کرد و بر ویژگی گونه گفتاری زبان که معمولاً سینه به سینه نقل می شود، تأکید نمود. آموزش زبان در کودکی با گونه گفتاری آغاز می شود؛ افراد با ویژگی های گونه نوشتاری در سنین بالاتر و در مدرسه آشنا می شوند و استاندارد سازی، معمولاً روی گونه نوشتاری انجام می شود. وی بحث خود را با توضیح اصطلاح «دو زبان گونه ای» (DIGLOSSIA) آغاز کرد. طبق پژوهش چارلز فرگوسن، این گونه ثابت زبانی علاوه بر تمایزهای گویشی که در یک زبان وجود دارد، دو گونه

سروده‌اند؛ شعر «بارون» اثر احمد شاملو نمونه‌ای از این دست است. دکتر محمودی بختیاری پس از تبیین مقدمات لازم، در بخش دوم، به پرسش اصلی کارگاه پرداخت: «برای آموزش زبان فارسی چه باید بکنیم؟» وی از تجربه موفق کتاب «فارسی بیاموزیم» سخن گفت؛ در این کتاب گونه گفتاری و نوشتاری زبان به موازات هم در بخش تمرین آموزش داده شده است. از نظر این مدرس با تجربه آفا، بهترین روش آموزش زبان فارسی استفاده از مکالمات آموزشی است. در پایان دکتر محمودی نمونه‌هایی را نیز برای مخاطبان خواند.

دکتر محسن رودمعجنی دانش‌آموخته دکتری دانشگاه فردوسی مشهد «آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان در فضای مجازی؛ راهکارهایی برای طراحی تکلیف‌های آموزشی»

زبان‌آموزان، یک روش سنتی غلط است و نمی‌تواند آموزش کارآمدی به همراه داشته باشد؛ بهتر آن است که زبان‌آموزان را درگیر فرایندهای معنادار زبان کنیم. ویژگی‌های یک تکلیف زبانی کارآمد عبارتند از:

- جذابیت
- معناداری
- محصول نهایی
- به اتمام رساندن
- اصالت
- شبیه سازی فعالیت‌های دنیای واقعی
- رعایت این وجوه، در نهایت زبان‌آموزان را با تعاملات معنایی درگیر می‌کند.

دکتر رودمعجنی، مدلی برای آموزش زبان تکلیف محور ارائه کرد که طی آن فعالیت‌هایی برای قبل از تکلیف و فعالیت‌هایی برای بعد از تکلیف، مطرح می‌شود. فعالیت‌های پیشاتکلیف و پس از آن، خود از تکلیف‌های کوچک‌تری تشکیل می‌شوند که با خلاقیت خود،

دکتر رودمعجنی پیش از ورود به مبحث اصلی، توضیح مختصری درباره کارگاه ارائه کرد و اظهارداشت: «هدف اصلی، ارائه مدلی برای آموزش و طراحی فعالیت‌های کلاسی است». وی سپس مبانی نظری مدلی برای آموزش زبان تکلیف‌محور را تبیین کرد:

- فرضیه درونداد (ساده و قابل درک شدن مطالب)
- فرضیه برونداد
- فرضیه توجه (در ظاهر، در تضاد با فرضیه درونداد است و بر این نکته تمرکز دارد که یادگیری، توجه آگاهانه به چیزی است که می‌خواهیم یاد بگیریم).
- فرضیه تعامل

دکتر رودمعجنی افزود: یادگیری به صورت خطی اتفاق نمی‌افتد و صرف بیشترین زمان برای تعامل بین زبان‌آموز و مدرس، بیشترین نتیجه را در پی خواهد داشت. وی سپس شیوه سنتی آموزش را نقد کرد: آموزش دستور زبان در ابتدا و پس از آن ساختن دیالوگ با استفاده از مباحث آموزش داده شده توسط

دانشگاه شهید چمران اهواز

شکرگشکن شوند بهر طویان هند

خوز نامه

زین قناری که به بنگاله می رود

خبر نامه پانزدهمین گردهمایی بین المللی انجمن ترویج زبان و ادب فارسی

۲۸ بهمن تا ۷ اسفند ماه ۱۳۹۹

شماره سوم

انجمن ترویج زبان و ادب فارسی ایران

وی در ادامه راهکارهایی برای ارائه تکلیف پیشنهاد داد. دکتر رودمعهجی، دربخش پایانی کارگاه، تصویر صفحاتی از کتابهای آموزش زبان انگلیسی را به عنوان نمونه‌هایی از طراحی کارآمد نشان داد و تبیین کرد که در آنها از تکنیک‌هایی نظیر تطبیق دادن، به صورت هوشمندانه و هنرمندانه‌ای استفاده شده و در انتهای آنها (قسمت پایانی تکلیف) بر ساختارهای زبانی و کشف آنها توسط زبان آموز تمرکز شده است (تکنیک آگاه کردن زبان آموز).

می‌توانیم در آنها تغییراتی ایجاد کنیم؛ فعالیت‌های پیشاتکلیف برای آماده سازی زبان آموزان و برانگیختن دانش پیشین آنها از حافظه‌ی درازمدت آنها به کار می‌رود. تا هنگام فرا رسیدن زمان ارائه فعالیت‌های پس از تکلیف، هیچ اثری از دستور و نحو و ... نیست، اما زبان آموزان نسبت به ساختارهای موجود در متن آگاه می‌شوند و مطالب این چینی را کشف می‌کنند. سطح یادگیری در این نوع آموزش، بسیار بالاتر از مدل سنتی است. پس از انجام تکلیف به دو شکل بر ساختارهای زبانی تمرکز می‌شود: نخست، کشف توسط زبان آموز و دیگر، آموزش و تمرکز بر ساختارهای زبانی.

گروه‌بندی زبان آموزان برای انجام تکلیف و ارائه گزارش، باعث می‌شود همین تلاش گروهی، فعالیت‌های تعاملی معناداری را به همراه داشته باشد.

در شیوه آموزش مجازی زبان، ایجاد این تعامل را می‌توانیم در فضای Adobe connect و با ساختن اتاق‌هایی به نام Breakout room ایجاد کنیم. دکتر رودمعهجی روش ایجاد چنین اتاق‌هایی را در یک ویدیوی آموزشی، به طور کامل توضیح داد. راه‌های معرفی موضوع به زبان آموزان عبارتند از:

لیست کردن، مرتب کردن، حل مسأله، پروژه، تطبیق دادن تصویر و واژه با عبارت، مقایسه و کشف شباهت‌ها و تفاوت‌ها و تجربه شخصی (داستان گویی و خاطره)

هیئت تحریریه:

سردبیر: دکتر زهرا نصیری شیراز

اعضا: سارا کلانترنژاد

عاطفه شفیعی نسب

www.aparat.com/chamran_university

<https://sadrahmayesh.ir/tr>

anjoman.tarvikh.khuzestan

دانشگاه شهید چمران اهواز

انجمن ترویج زبان و ادب فارسی ایران

CHARLES UNIVERSITY

پایگاه استادی علوم جهان اسلام

مرکز منطقه‌ای اطلاع رسانی علوم و فناوری

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری